

31.3.2017

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi

Maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen lausunto

Viite: VM/504/03.01.00/2017

ASIA:

Valtiovarainministeriö on 10.3.2017 pyytänyt Varsinais-Suomen ELY-keskukselta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta (HE 15/2017) maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen täydentämiseksi. Lausunto hallituksen esityksestä maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun hallituksen esityksen täydentämisestä pyydetään toimittamaan valtiovarainministeriöön 13.4.2017 mennessä.

Eduskunnalle 2. päivänä maaliskuuta 2017 annettua hallituksen esitystä täydennetään maakuntien rahoituksesta annettavaksi ehdotettuun lakiin sisältyvien maakuntien muiden tehtävien rahoituksen osalta. Tarkoituksena on käsitellä maakuntien rahoitusjärjestelmää kokonaisuutena. Valtion rahoitus maakunnalle on pääosin yleiskatteellista, mutta osaan maakunnille osoitetuista tehtävistä rahoitus kohdistetaan erillisrahoituksen kautta. Erillisrahoitukseen ei sovelleta rahoituslakia vaan näiden tehtävien rahoituksen kohdistamisesta päätetään erikseen harkintaan perustuen.

LAUSUNTO:

Hallituksen esitys maakuntien rahoituksen täydentämisestä pitää sisällään lisäykset jo eduskunnalle annettuun maakuntien rahoituslakiin ns. muiden tehtävien osalta. Varsinais-Suomen ELY-keskus näkee kuitenkin tarpeelliseksi ottaa tässä lausunnossa kantaa rahoituksen kokonaisuuteen.

Esitämme, että seuraavat asiakokonaisuudet otetaan huomioon maakuntien rahoitusta koskevan lain jatkovalmistelussa:

1. Julkisen sektorin rahoitusmallia muutettaessa tulee muistaa, että kuntien ja kaupunkien toimintakykyä ei tule rampauttaa leikkaamalla niiltä liikaa rahoitusta. Kunnat ja kaupungit vastaavat jatkossa merkittävästä alueiden elinvoimaisuuden kehittämisestä ja ylläpitämisestä. Kuntien ja kaupunkien kohdalla tulee pohtia pitäisikö uuden rahoitusmallin käyttöönotolla olla jonkinlainen siirtymäaika.
2. Uusien maakuntien rahoitus määräytyy asukasmäärän, ikäryhmäkohtaisten tarvetekijöiden, sosiaali- ja terveystalouden tarvetekijöiden, kasvupalveluja kuvaavien teki-
jöiden sekä asukastiheyttä, vieraskielisyyttä, maatalousyrittäjä, hyvinvoinnin edistä-
mistä, kaksikielisyttä ja saaristoisuutta koskevien kriteerien kautta. Kriteerien painoarvojen perusteella rahoitus ei jakaudu maakuntiin oikeudenmukaisella tavalla. Tehtyjen laskelmien mukaan esimerkiksi Päijät-Hämeessä yleiskatteellinen rahoitus kasvaa 213 eurolla per asukas ja Varsinais-Suomessa laskee 122 euroa per asukas. Tämä kertoo, etteivät rahoituksen määräytymiskriteerit vastaa riittävästi nykyistä rahoitusta ja maakuntien tulevaa tarvetta.
3. Esitetty rahoitusjärjestelmän kriteeristö tukee liiaksi olemassa olevaa tilannetta, esimerkiksi kasvupalveluiden rahoituksessa, eikä kannusta riittävästi taloudelliseen toimeliaisuuteen tai edistä muuttoliikettä.
4. Uudessa rahoitusmallissa tulee olla enemmän eteenpäin katsovia elementtejä. Samalla kun hyvät asiakastulokset ja resurssitehokas toiminta tulee palkita, on uskallettava myös tukea niitä maakuntia, joissa tuen vaikuttavuudella saadaan eniten aikaan suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnin rakentamisessa. Ehdotettu rahoituskriteeristö ei luo riittävää kannustinta kasvun tavoittelemiselle. Kriteeristö ei saa myöskään olla nykyisten rakenteiden pelkkä ylläpitäjä vaan sen tulee kannustaa kustannustehokkaiseen uutta teknologiaa hyödyntävään uudistamiseen.
5. Oman haasteen tuo myös se, että lakiehdotuksessa todetaan, että valtion rahoituksen perustana on toteutuneiden käyttökustannusten kahden viimeisimmän tilastoidun vuoden keskiarvo. Tämä periaate ei ole kannustin tehokkaalle toiminnalle.

6. Lakiluonnoksen yleisperusteluissa käydään läpi mm. eri organisaatioista siirtyvien henkilöiden ja tehtävien tämän hetkistä rahoitusta. Jatkovalmistelussa tulisi huomioida myös se, että kunnista tulee suurella todennäköisyydellä siirtymään tukipalveluja tarjoavia henkilöitä, joita tällä hetkellä ei lasketa esimerkiksi lomitushallinnon tai kunnallisen maataloustukihallinnon osuuksiin. Lisäksi on muistettava, että maakuntien liitot saavat suurimman osan rahoituksestaan kunnilta ja vuoden 2019 alusta kunnat eivät maksa enää jäsenmaksuja maakuntien liitoille.
7. Valtion rahoituksen on tarkoitus pääosin olla yleiskatteellista. Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää kuitenkin hyvänä ja erittäin tarpeellisena, että osaan maakunnille osoitettua tehtävistä rahoitetaan erillisrahoituksena tehtävien luonteen vuoksi. Erillismäärärahojen kohdentaminen pitää olla läpinäkyvää ja maakuntien on oltava mukana kohdentamisprosessissa. Tässä yhteydessä myös kaikki erillisrahoitukset tulisi analysoida ja mahdollisesti harmonisoida.
8. ELY-keskuksissa on kokemusta tehtävien keskittämisestä ja nämä keskittämiset ovat osoittautuneet kustannustehokkaiksi ja asiakastulokset ovat olleet hyviä. Tästä syystä nyt luotavan rahoituskriteeristön tulisi tukea kustannustehokasta erikoistehtävien keskittämistä maakuntien kesken. Vaikka maakunnilla on jo nyt mahdollisuus neuvotella mahdollisista keskittämisistä, tulisi tälle olla myös taloudellinen insentiivi.
9. Pidämme hyvänä, että esityksessä rahoituksen määräytymiskriteereissä huomioidaan kaksikielisyys, vieraskielisyys ja saaristoisuus. Tulevan maakunnan hallinnon rakentaminen siten, että se vastaa kaksikielisyyden vaatimuksia, lisää kustannuksia. Kansalaisille on voitava tarjota palveluja omalla äidinkielellään. Samoin vieraskielisten osuuden huomioiminen tukee niitä alueita, joille esimerkiksi maahanmuuttajat asettuvat. Rahoituksen määräytymiskriteereihin lisätty saaristoisuus on Varsinais-Suomen näkökulmasta välttämätön. Saaristoisuudesta aiheutuu lisäkustannuksia palvelutuotantoon. Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo kuitenkin, että näiden kolmen kriteerin painoarvoa tulee lisätä huomattavasti. Esimerkiksi vieraskielisyyden painoarvo on aivan liian alhainen.
10. Valtion tuki uuden maakunnan perustamiseen ja koko maakunta- ja sote-uudistuksen läpivientiin on riittämätön. Jos maakunnille ei riittävästi resursoida voimavaroja, on

vaarana, että valmistelu jää keskeneräiseksi eikä uudistusta pystytä viemään läpi annetussa aikataulussa.

11. Lainan ja takauksen käyttö taloudellisesti vaikeuksissa olevan maakunnan talouden tasapainottamiseen tulee suhtautua suurella varauksella. Maakunnat eivät toimi kuten liikeyritykset, jotka voivat laajentaa markkinoitaan ja näin saada lisätuloja. Taloudellisten haasteiden kohdatessa maakuntia valtionavustusta ei pidä ottaa automaattina, sillä tämä käytäntö on omiaan lamauttamaan kustannustehokkuuteen pyrkimistä.
12. Kasvupalvelukertointa määriteltäessä tulisi hyvät tulokset palkita. Mittarina tulisi olla varsinkin nuorisotyöttömyyteen ja sen nujertamiseen liittyvä mittari. Näin ehkäisimme tehokkaasti pitkäaikaista syrjäytymistä yhteiskunnasta, sillä nyt asetettava rahoituskerroin tulee ohjaamaan maakuntien työtä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus

Kimmo Puolitaival
Ylijohtaja

Timo Metsä-Tokila
Strategia- ja asiakkuuspäällikkö

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Käyntiosoite: Itsenäisyydenaukio 2, 20800 TURKU

Postiosoite: PL 236 (kirjaamo), 20101 TURKU

www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi